

„Primorec“ izhaja vsakih štirinajst dni kot priloga „Soči“ brezplačno; drugače stane po pošti ali na dom pošiljan za celo leto 80 kr.; za tuje države več poštni stroški. „Soča“ z „Gosp. Listom“ in „Primorcem“ stane na leto 4 glđ. 40 kr. — Uredništvo in opravištvno je v Tržni ulici (Mercato) 12, II.

Primorec

Domači oglasi sprejemajo se le iz narodnih krogov. Plačujejo se: za šesterostopno petitvrsto enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbi. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamične številke se prodajajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

Govorimo slovenski!

Kdor materinega jezika ne spoštuje, Svoje matere vreden ni! —

Bila je doba, v kateri se nismo zavedali svojih pravic, koje smemo zahtevati po božji in človeški postavi. Naša ustava zagotavlja vsem narodom enake pravice. Slovenci pa tudi ne zahtevamo drugega, nego le svoje. In za to se hočemo boriti do zadnjega diha. Naj le preži sovražnik od vseh strani na nas, ako bomo stanovitno delovali za pravico in resnico, tedaj milostno nebo ne dovoli, da bi izginila Slovenija z zemljevida Evrope. —

Nismo velik, tudi ne bogat narod. Zgodovina naša je le slika trpljenja in bridkih bojev. Podedovali pa smo po svojih očetih dve svetinji: vero in jezik, in to dedščino hočemo obvarovati čisto, celo; — hočemo jo braniti proti vsaki sili in nevarnosti. Našo zastavo diči krasno geslo: „Bog in narod!“ Pod to zastavo se zbiramo ter delujemo za srečnejšo bodočnost svojega naroda.

Ni zastoj naš trud, sad se že kaže. Celó drugi narode so nas začeli poštovati in spoštovati. Če pa zahtevamo pravic in spoštovanja, spoštujemo se najprej sami. Pravi otroci ne pozabijo svoje matere, — varujmo in ljubimo tudi mi svoj materin jezik! S slovenskimi glasovi smo klicali svoje drage roditelje; slovensko nas je mati učila moliti; takó smo se pogovarjali v mladih letih; s slovensko pesmijo smo se razveseljevali. Ali se hočemo tega zdaj sramovati? Ali hočemo svoj jezik zatajiti? Ne, nikdar! Sramota in prokletstvo zadene odpadnika. Ljubimo tedaj mili svoj slovenski jezik! —

„Koliko jezikov znaš, toliko mož veljaš!“ — res je. Toda v drugem jeziku govorimo le takrat, kadar si po domače ne moremo pomagati. Ako imamo opravilo s takim človekom, ki našega jezika ne umé, tedaj pogovarjajmo se nemški ali italijanski ali pač kar znamo. Naš jezik pa naj se glasi v družini, tega govorimo, kjer le moremo, ta naj nam bo najljubši, najdražji.

Ozrmo se nekoliko med naše ljudstvo. Ali nas ne oblije rudečica sramote? Rekel bi, da je malo narodov, ki bi takó malo čislali svoj jezik, kakor mi. Ne umejte me krivo: a skoraj bi trdil, da ima Slovenec neko prirojeno slabost, da silno rad govori v drugem jeziku, če le zna in more. Res, bistre glavice imamo, lahko se naučimo nemško ali italijansko, — pa Bog nam ni dal tega daru zató, da bi pozabili in zametali svoj materin jezik. Koliko je med nami izobražencev — intelligence, — da, tudi takih, ki hočejo biti pravi narodnjaki in vneti Slovenci, — pa kakó radi

„nemškutarijo“ ali „lahonijo“ med seboj! Preveč smo malomarni, preradi pozabimo prvo zapoved: „Slovenec, govóri slovenski!“ In taki hočeje biti še omikanči, še voditelji narodu? Lep izgled! Kaj bi bilo z narodom, če bi jih posnemal!? Se vé, pri kaki veselici ali če že ni drugače, takrat je slovenska beseda potrebna. Pa v rodbinah, po gostilnah in kavarnah, v štacunah in uradnih in celo na poti, — kaj slišimo? Ali ni premnogo izobražencev vseh stanov, ki tu tako radi govorijo nemško ali italijansko? Bodimo celi možje, celi Slovenci, domá in v javnem življenju. Ne sramujte se svojega jezika vi, ki se štejete med izobražence, govorite ga vedno in povsod. S tem daste lep izgled preprostemu ljudstvu, — verujte mi, da bo potem ljubilo Vas in svoj jezik. Saj pravijo ljudje: „kar je dobro za gospoda, zakaj bi ne bilo za kmeta?“ Tako oživite med ljudstvom národno zavest in ponos bolj nego z dolgimi govori: izgledi vlečejo!

Kako je pa naše ljudstvo? Glej ga, kmeta ali rokodelca ali trgovca: v mestu se je naučil nekaj nemškega ali italijanskega, pa že hoče pri vsaki priliki pokazati svojo učnost. „O jo, — i kon tajč redn. — Kutn tok, bas binčens? — — E za, mi šo taljan. Bon žorno, kome la ga šta?“ — ej, kako je to lepó, kaj ne? Pride v kako štacuno ali krěmo, pa že pozaci da je Slovenec. Posebno v mestu misli, da je res treba pokazati, da ni „bindiš“ ali „ščavo“, — pa rávno s tem se najbolj ósmeši. Kaj je pridobil? Malo posmeha in po vrhu še zaslužen priimek: „bindišer trófel“ ali pa „ščavo stupidó“. Izkušnja to potrjuje. Ako smo gotovi, da ne zna dotičnik slovenski govoriti, tedaj govorimo z njim po njegovem. Drugače pa, ljubi Slovenci: glavo po konci in govorimo po svoje! S tem si pridobimo spoštovanje, a tudi pokažemo, da je naš jezik potreben. Nemec in Italijan se držita svojega, — posnemajmo jih! Če bomo mi imeli kaj opraviti pri njih, bomo si že znali pomagati. Če nas pa oni rabijo, naj se pa nauče naše govorice. Najbolje pa je, da se držimo gesla: „Svoji k svojim“ kedarkoli je mogoče, — videli boste, da se „lal,ko izhaja“ tudi s slovenskim jezikom. Da se ne pride daleč z njim? O, „Slovan povsod brate imá“ — mi ne iščemo nič na tujem, pač pa tújeji radi jedó naš kruh in ljubijo naš denar. Kaj pa, potem pa še hočeje, da bi bil Slovenec res „podlaga tujčevi peti!“ —

Pohlevne dušice smo Slovenci. Hlače se nam tresejo, ako pridemo v uradnijo, davkarijo ali na pošto i. t. d. Ne bojmo se tu

povzdigniti glasu v slovenskem jeziku. Kdor nas ne razume, ta ni za nas. Ustava daje vsem narodom, vsem jezikom enake pravice. Uradniki so služabniki države, oni so tu za nas, ne mi zaradi njih. Ne bojmo se govoriti slovenski ne v davkariji ali sodniji, ne na pošti ali železnici, — nikjer! Potem naš jezik že dobi tisto veljavo, ki mu gré.

Govorimo tedaj povsod po domače. V družini naj se ne sliši drugega jezika nego slovenski. Kdo bi se bahal s tujo „špraho“! Tudi pozdravljanje v tujem jeziku je grdo in nespametno. Slovenci kaj radi posnemamo Nemce in Italijane; delajmo torej kakor oni: nikoli ne zinejo drugače, nego po svoje, ako niso prav siljeni. Vsakemu svoje, to zahteva pravica in postava. Hočemo biti Slovenci? Govorimo torej slovenski! Vera in jezik so svetinje, koje hočemo vedno ljubiti in braniti. Ako storimo to, potem lahko porečemo:

„Še Slovenska ni propadla“...! H.

Goriške novice.

Osebnosti. — Č. g. J. Marzidovšek, c. kr. vojaški kapelan v Gorici, je premeščen v Trst. Nam Goričanom bo jako žal po tem gospodu, ki si je pridobil v Gorici vsestransko spoštovanje; častitamo pa našim tržaškim rojakom, da ga dobé v svojo sredo.

— Jutri se poroči g. dr. Dragotin Treo, novi odvetnik v Postojni, z g.čno Miciko Mahorčič-ovo, hčerko deželnega poslanca in župana v Sežani. Mladi rodoljubni dvojici naše najodkritosrčnije častitke. Mnogaja ljeta!

— V ponedeljek umrl je v Gorici po dolgej mučni bolezni g. Alojzij Kodermatz, c. kr. okrajni davkarski nadzornik; sijajen pogreb vršil se je v sredo popoldne.

— V torek prišla sta v Gorico deželna poslanca tržaška gg. Ivan Nabergoj in Fran Dolenc. Oglejala sta si slovensko kmetijsko solo in potem odpeljala se v Kanal, od tam drugi dan po novejši cesti v Brda in nazaj domov na Prosek in v Trst.

Mati in hči. — Kolike važnosti za naše stariše v Gorici je to, v katere šole pošiljajo svoje otroke, pričá sledeči slučaj:

Slovenska mati tje dala pred leti svojo starejšo hčer v laško solo; zdaj je ta hči strastna Italijanka „di puro sangue“. Ista mati dala je pozneje mlajšo hčer v slovensko „Slogino“ solo, v katero hodi že tri leta. Starejši „Lahinji“ to ni prav in ob vsakem začetku šolskega leta uprizori v hiši prepir in

kreg radi tega, ker mati noče mlajše hčere dati v laško šolo. Tudi 13. t. m. nastal je tak prepir v hiši; sestra „lahinja“ je sestri Slovenki spričevalo strgala od jeze, ker ni mogla ukazati. — Stariši pošiljajte vse svoje otroke v slovenske šole, ako hočete biti v starosti spoštovani in ne zasramovani z „ščavi“.

Tam blizu te rodbine stanuje druga, doma s Trnovega, ki je pošiljala enega otroka že tri leta v slovensko šolo, a odslej bo hodil v laško, ker je zmagala starejša sestra „Italijanka“. Žalostno.

Kdo trga slovenske lepake? — Zadnjič smo povedali, kako grozno so bodla v oči oznanila društva „Sloga“, ki so bili nalepljeni po mestnih voglih. Povedali smo tudi kako pridno so jih neznaní zlikovci trgali z zidov. — Zanesljive priče so videle, da to junaško delo je izvrševal neki gospodič z imenom Bramo. Društvo „Sloga“ se je pritožilo pri redarstvu.

„Živijo Avstrija!“ postal je v Gorici že izzivajoč klic, za kateri treba trpeti omim, ki tako kličejo. Da je to resnica, evo dokaz:

Goriški „Corriere“ je pred par tedni vedel povedati, da je bilo zaprtih kakih 10 slovenskih Starogorcev, ker so silili dva „Goričana“, naj upijeta „živijo“. Reč je taka-le:

Kakih 10 mladeničev srečalo je upokojenega finančnega rešpicenta V. in merileca sodov P. Ko so se srečali, zaklical je eden mladeničev: „Živijo Avstrija!“ — kličita: „Živijo Avstrija!“ — in šli so vsak po svoji poti dalje. Na to sta Goričana šla k policiji, povedala ondi po svoje ta slučaj — in redarstvo je polovilo vse mladeniče ter zaprlo jih po 9 dnij. Vrhu tega se baje vrši še sodnijska kazenska preiskava proti mladeničem. — Neznosne razmere!

Porotniki. — Od 15. t. m. do danes imeli smo v Gorici jesensko zasedanje naše porote. Med vsemi porotniki bilo je le sedem Slovencev. Razmerje med slovenskimi in laškimi zatoženci bilo je po priliki tako, kakoršno je razmerje Slovencev in Furlanov v deželi.

Nas Slovencev je torej dve tretjini, pred porotno sodišče prihaja po priliki dve tretjini Slovencev — in vendar je porota večinoma laška, vendar so vsi zatoženci brez izjeme toženi v laškem jeziku, katerega ne umejo niti furlanski porotniki, kar lahko dokazemo. Državno pravdnštvo toži vse Slovence v toskanščini, da ne umejo tožbe ne zatožene in ne večina porotnikov.

Takih odnošajev ne moremo dalje trpeti. V prvo gledati nam je na to, da gg. župani točno izdelujejo prvotne imenike porotnikov; nikogar naj ne izpusté, kdor ima pravico, biti porotnik. Ako gg. župani storijo svojo dolžnost, potem bo skrb drugih veljavnih mož, da politiške in sodne oblasti ne bodo črtale prvotnih imenikov po svoji volji n po svojem srcu. Na tak način pridemo do večjega števila porotnikov, kar je prvi korak k prepotrebni preobratu.

V drugi vrsti treba bo delati na to, da bo državno pravdnštvo vse Slovence tožilo v slovenskem jeziku. Za to nam pa treba v prvi

vrsti odločno narodnih odvetnikov, ki bi šli tožencem na roko. Ako morajo slovenske zatožence zagovarjati italijanski odvetniki, potem seveda ne pričakujemo slovenskih obtožnic in obravnav.

Učenec napadel součenca z bodalom.

— Koncem prejšnjega tedna šlo je šest učenec na sprehod v Starogoro; dva sta bila Italijana in štirje so bili Slovenci: — vsa imena so nam bila točno naznanjena. Slovenec Pekulin Janez iz Grgarja je nekaj govoril po slovenski, na kar ga je začel Sp. . . . Carlo iz Gorice zmerjati s „ščavom.“ Ker je Pekulin užaljen ugovarjal, potegnil je Sp. . . . iz zepa 22 cm. dolgo bodalo in hotel Pekulina zabosti. Součenec R. . . . n Alberto mu je zadržal roko in mu iztrgal bodalo iz rok, a njemu ga je zgrabil Pekulin. Neki odrasel Slovenec je potem dečke pokregal, zapisal si imena in bodalo shranil; izročil ga je goriškemu redarstvu. Sp. . . . je dejal, da ono bodalo nosi njegov oče seboj, ko hodi iz mesta v — okolico.

Ta prežalostni dogodek spričuje nam dovolj jasno, kakó daleč so dospete že nasprotné hujskarije proti nam Slovincem. Da bi bil slovenski učenec skušal zabosti italijanskega tovariša, joj, to bi bil krik in vik po vsem lahonskem Izraelu. Takó pa vse molči in je vse prav in dobro. Radovedni smo, kakó se dožene preiskava.

Zdravniška zbornica ustanovi se tudi za našo deželo; sedež bo imela v Gorici. V odbor bodo volili zdravniki v mestu štiri člane, na deželi pa pet. Zdravniška zbornica bo imela disciplinarno oblast nad zdravniki, ki bi se utegnili v čem pregrešiti; v zdravstvenem in v znanstvenem pogledu bo pa velike važnosti, ker vsi zdravniki bodo z združeno močjo lože delovali za svoj poklic. — Kakošna bo ta zbornica v jezikovnem pogledu, to je odvisno od slovenskih in v obče od slovanskih zdravnikov v deželi.

Ročna dela na goriškem učiteljsišču.

Učiteljske gojenke morale bi se v šoli pripravljati za vse one predmete, katere bodo učile pozneje v ljudski šoli. Takó določujejo učni načrti in pravi nam to tudi zdrava pamet. — Toda na našem ženskem učiteljsišču v Gorici ne velja to načelo za ženska ročna dela. Gojenke se tam sicer pridno urijo v umetnem vezenju, pletenju in šivanju, izdelujejo dragocene preproge in kaj umetne okraske, kakoršne vidimo pri bogatej velikomestni gospódi, toda tega, kar bodo potrebovale kot učiteljice v ljudski šoli, se ne naučé.

Gojenke potrosijo celó veliko denarja za kaj dragocene pripomočke, za blago itd., izdelujejo — ali pa dajejo izdelovati!! — reči, katerim se moramo čuditi, a ko pridejo v ljudsko šolo, ne vedó, kakó in kaj bi začele poučevati v ročnih delih. Gospodičinam nedostaja vseh izrazov, ki so potrebni pri takem pouku, a kolikor jih znajo, so tuji, nemški in za šolsko rabo skoro brez pomena. Taki odnošaji delajo našim mladim učiteljicam veliko skrbij in nepotrebnih težav!

Tu treba korenite premembe! Ves pouk na učiteljsišču bodi najprej v maternem jeziku,

da si gojenke popolnoma osvoje vse one izraze, ki so potrebni pri pouku posamičnih predmetov. Kar se tiče pa ženskih ročnih del, poučuje naj se bolje špeciijalna metodika o tem predmetu in gospodične gojenke naj se korenito seznanijo z vsemi podrobnostimi, katere bodo rabile pozneje v ljudski šoli. Gospodične naj bi se korenito priučile šivanju in pletenju, pri krojevanju oblek, zlasti srajč, pa tudi krpanju nogavic in oblek. Izraze, ki so potrebni pri vseh takih delih, naj gospodične prinesejo že z učiteljsišča, da bodo povsod enaki, a ne da si morajo ustvarjati še le pozneje vsaka svojo terminologijo. To zahtevamo v prid šole in v olajšavo gospodičnam učiteljicam.

Slovenščina pri bramboveih. — Zadnje čase prihajajo nam čedalje gosteje pritožbe, da se slovenščina vedno bolj zanemarja pri našem brambovskem batalijonu goriškem. Tudi letos so pošiljali v čisto slovenske kraje nemško-italijanske pozivnice, kar je marsikje vzbujalo precej nejevolje. Neki brambovec iz okolice poslal nam je takó oster dopis, da se ne upamo ž njim na dan. Opozarjamo pa merodajne kroge, naj nikar po nepotrebnem ne dražijo našega ljudstva, ki postaja vedno bolj občutljivo v svojih narodnih čustvih in težnjah.

Spremembe pri sodiščih. — Bolški sodnik g. Fran Dukič premeščen je v Sezano. — Podgrajski (v Istri) sodnik g. Matej Rutar pride v Kanal. — Sodnijski pristav v Gorici g. dr. Ernest Cristofolletti imenovan je sodnikom v Podgradu. — Sodnijski pristav v Kopru g. Henrik pl. Bartolomei pride za sodnika v Bolec. — Sodnijski pristav v Sezani g. Ivan Okretič imenovan je namestnikom c. kr. državnega pravdnika v Rovinju; dosedanji namestnik c. kr. drž. pravd. v Rovinju g. dr. Karol Chersih (?) premeščen je v enaki lastnosti v Trst.

Bolškemu sodniku g. Dukiču bo jako ustrezno, da je prišel v našo lepo kraško prestolnico. Nadejamo se, da ž njim uradovanje v jeziku ljudstva ne bo trpelo, pač pa, da bo hodil po vzgledu dveh svojih prednikov. — Da so Kanalci mnogo pridobili z imenovanjem g. Rutarja, o tem ni dvoma; saj so pa tudi že dolgo srčno želeli, dobiti za sodnika možá, ki dobro pozná njih jezik, njih šege in navade in ki bi bil „naše gore list“. Upamo, da novoimenovani g. sodnik opraviči zaupanje, katero od vseh strani stavljajo vanj. —

Novi podgrajski sodnik g. dr. Cristofolletti zná precej dobro slovenski jezik; slovensko prebivalstvo podgrajskega okraja pričakuje od njega, da bo tudi pridno rabil to svoje znanje in uradoval le v domačem, ljudstvu umljivem jeziku. Slovensko uradovanje v podgrajskem okraju je že takó udomačeno, da bi g. dr. Cristofolletti zadel ne le na odpor složnega narodnega vodstva, marveč tudi na odpor naroda, ako bi hotel delati kake ovire, česar se pa od njega ne nadejamo. — Gosp. Bartolomei zná slovenščino, ali koliko, tega ne vemo. Vé naj pa, da prihaja v čisto slovenski okraj, v čisto slovenski in v odločno narodni Bolec, ki je

5. t. m. dal v Tolminu sijajen dokaz o svoji narodni zavednosti. Ako bo imel to činjenico pred očmi, bo dobro izhajal, drugače pa ne.

Večerno šolo za slovenske obrtne učence prav živo pogrešamo v Gorici; zato prav veliko naših dečkov zahaja v laško šolo na Generališču (Edlingov prehod). Tako večerno nadaljevalno šolo bi prav lahko imeli, ako bi se ustanovila v Gorici slovenska meščanska šola za goriški okraj ali pa vsaj za vse tri slovenske okraje skupaj. O tem prevažnem uprašanju bomo še govorili.

Povodnji. — Ta teden nam je poročati žalostne novice o velikih povodnjih, ki so napravile mnogo škode in več drugih nesreč.

Iz Rihemberga nam poročajo: V nedeljo 24. t. m. ob 4. pop. nastal je pri nas velikanski naliv; vse vode so strahovite hitro naraščale, v prvi vrsti pa naša Branica, ki je preplavila vse obrežje. Ko je prišla pošta od Dornberga v Braniško dolino, bilo je še malo vode na cesti; toda čim bolj se je poštni voz bližal Rihembergu, tim večja je bila voda. Kar nakrat je voda narasla takó strašno, da so bili konji skoro vsi v vodi, voz pa je že skoro splaval. Postiljon — bivši trobentač pri dragonarjih — začel je na vse sapo trobentati, kajti voz, konji, trije popotniki in on bili so v smrtni nevarnosti. Trobental je na vso silo takó dolgo, da je skoro že obnemogel; ljudje so slišali in umeli žalosten in na pomoč kličoč glas trobente — in prihitelo je sedem mož, ki so se srčno vrgli v vodo ter polagoma rešili voz in vse štiri osebe: voz so spravili nazaj proti Dornbergu in od tam so po strmi in slabi poti srečno prišli domov. — Strah potnikov bil je velik in opravičen. Ako bi bila prišla pomoč le par minut prepozno, odnesla bi voda voz in konje. — To je dokaz, da cesta ob Branici je prenizka; treba jo bo preložiti nekoliko više.

— Tudi iz drugih krajev prihajajo nam žalostna poročila o nalivih in povodnjih. Na Bolskem, v kobariskem Kotu, v Brdih, na Vipavskem so nalivi uzročili silno veliko škodo. V torek popoldne je ponekod med silovitim dežjem padala tudi toča, da smo s strahom gledali skozi okno v divjajočo naravo ter žalostnim glasom klicali s pesnikom: „Gorjé ti ubogi kmet, gorjé!“ V Brdih je narodila toča mnogo škode, kajti grozdje je dozorelo — in ob tem času celó sodra naredi veliko škodo.

O nalivih na Kranjskem govorimo na drugem mestu.

Slovenščina na goriški gimnaziji. — Zadnja leta dobili smo na goriško gimnazijo več profesorjev in suplentov trdih Nemcev, ki ne znajo nobenega deželne jezika. Germanizatorji so opravičevali take prigodke, češ, da le rojen Nемеc more vcepiti dijakom pravi izgovor in pravi naglas te edino zveličavne nemščine. Toda germanizatorji ne dosegajo svojega namena, učencem pa to silno škoduje, ker jim trdi Nemci ne morejo v maternem jeziku pojašnjevati raznih bolj težkih pojmov. Vrh tega rojeni Nemci govoré več ali manj svoja narečja, da jih otroci še manj razumejo.

V znanju nemščine izvršuje se na naše gimnaziji takó brezobzirna in neusmiljena strogost, da v Gorici propada največ dijakov v celi Avstriji. Toliko mladine nam uničujejo ti nemški profesorji, ki jedó na slovenski zemlji slasten kruh 9. in 8. plačilnega razreda.

Nasproti temu je pa za slovenščino vse dobro; za jezik večine dijakov nastavljen je en sam profesor, ki pa ne more opravljati vsega posla; pomagajo mu drugi, čestokrat taki gospodje, ki so v svojih strokah sicer izvrstni profesorji, toda v slovenščini niso zadostno podkovani. Pouk slovenskega jezika silno trpi.

Letos je pa ta edini profesor slovenščine g. Andrej Kragelj izostal, ker mora nadaljevati v miru svoje zdravljenje — in pouk slovenščine trpi še bolj. Pomagal bo sicer g. Fr. Orešec, učitelj slovenščine na učiteljšču, a to ne bo zadoščalo. Ne vemo, ali se kdo briga za to, da bi pouk slovenskega jezika ne trpel preveč, to pa rečemo, da naše ljudstvo se bo svečano ustavljalo zanemarjanju še one mrvice slovenščine, ki nam je dovoljena po velikanske milosti dunajske vlade. Mi zahtevamo, da se skrbno pazi na to, da se bo pouk v slovenščini izročal le večim učnim močem. Ako jih ni, krivi so tisti, ki z neko mrzlično skrbnostjo pošiljajo same Nemce k nam na slovanski jug, naši sinovi pa, ki znajo po več jezikov, morajo tavati po svetu s trebuhom za kruhom. Germanizatorji naj vedó, da so prestopili že skrajne meje in s tem vzbudili v našem ljudstvu odpor, ki jim bo kmalu začel šumeti okoli ušes. Svaka sila do vremena!

Italijanščina na Krasu. — V kopenskem okraju ni Italijanov; italijanščina tamkaj ni sodni jezik — in vendar se pri okrajnem sodišču v Komnu vse italijanske vloge rešujejo v italijanskem jeziku. V „Osservatoru“ od torka čitamo celó tri „edite“ v laškem jeziku, s katerimi se naznanjajo javne dražbe vsled zahteve goriške hranilnice. Uprašamo: Ali bi se tudi v Červinjanu enako postopalo na slovenske vloge!? — Sicer pa bi morala goriška hranilnica svoje slovenske upnike tudi v slovenskem jeziku tožiti!

Stari goldinarji z l. 1882. se zamenjujejo le še do konca t. l. in še to le na kolekovano prošnjo na finančno ministerstvo. Z novim letom pa bodo stari goldinarji povsem brez veljave.

Koze ali „runje“. — V torek umrlo je v Zagrajec-Ivanjgradu na Krasu 19-letno dekle za kozami; ta slučaj je že četrti te vrste — okužene so pa še štiri druge hiše. Okrajni šolski svet sežanski je prepovedal otrotom iz one vasi hoditi v šolo v Gorjansko. — Ljudje se strašno bojé te nalezljive bolezni, da orožniki komaj dobé ljudi, ki prene-sejo rakev na pokopališče. Gori omenjeno dekle morala je sama mati položiti v rakev in zabiti jo.

Iz Tolmina priobčil je ljubljanski „Slovenec“ od 18. t. m. poslanico brez podpisa, katera hvali tolminskega župana g. Lj. Cazzafura in ga brani pred očitani v „Soči“ in v neki okrožnici, katero so nezavisni volilci razposlali pred občinskimi volit-

vami. — Ta poslanica nas ni presenetila, ker poznamo odnošaje, ki se kuhajo v Tolminu. Poslanica hoče povsem nedolžno naslikati dogodek, da je g. C. imenoval našo šolsko družbo „neumnost“. Ko je g. C. poslal „Soči“ povsem neumesten popravek o rečeh, kojih nikdar ni trdila, zakaj ni oporekal tudi onej novici? Prav bi bilo, ako bi se ta reč dognala, kajti krivice nočemo delati gospodu Cazzafuri, pa tudi tega ne maramo, da bi gospoda C. hvalisal slovenski list kot uzornega narodnjaka, ako tega ne zasluži. Resnica naj pride na dan.

Gospod C. je bil vedno znan kot slab Slovenec, ki se je kaj rad nagibal na laško stran; zato noben rodoljub ne more imeti vanj popolnega zaupanja — to pa toliko bolj, ker g. C. plava zdaj popolnoma v milosti grofa Marenzija, o kojega ljubezni do slovenskega naroda z vso pravico dvomimo. Gosp. C. se je vrgel vladi v naročje in to zvezo so blagoslovili naši novodobni bojovníki za „sveto katoliško stvar“; kakošno dete se more roditi iz takó čudnega zakona? Zató opozarjamo vse resnične rodoljube na Tolminskem, naj bodo pozorni, naj ne verujejo lepim besedam, kajti nova zveza skuša utihotapiti na Tolminsko ono národno zaspanost, ki je prvi korak k propadu — iz katerega nam pač ne bo pomagal ne grof. Marenzi ne grof Taaffe ne drugi nemški baroni in vitezi, ako sami ne vemo, česa nam je treba za sedanost in prihodnost. Pozor!

Slovenski slikar g. Ivan Nep. Gosar naselil se je v Gorici, ulica Treh kraljev št. 10. Gosp. Gosar dokončal je realko in dunajsko akademijo, potem pa posvetil se svojemu lepemu poklicu. Zadnje čase slikal je za razne cerkve v Istri. V Barbanu naslikal je al fresco 4 slike, v Štinjanu pa veliki oltar in križev pol. V Gorici izdeluje zdaj veliko sliko sv. Frančiška za cerkev v Podgori. — Gosp. Gosar namerava ustanoviti v Gorici slikarsko in risarsko šolo. Želimo mu obilo uspeha. Mož zasluži, da bi ga naše občinstvo v obilni meri podpiralo. Gg. duhovnike na deželi opozarjamo na domačega slikarja: doslej so cerkvene slike naročali večinoma pri tujcih.

Iz Šebrelj, 11. septembra. — Smrt preč. g. komenskega dekana Adolfa Harmela je prav nemilo zadela tudi nas Šebreljce, kajti vsi se hvaležno spominjamo njegovega večletnega župnikovanja pri nas. Njegovo smrt so na angeljsko nedeljo zjutraj naznanjali zvonovi. Isti dan imeli smo shod pri podružni cerkvi sv. Ivana, kamor je prihajalo ljudstvo z žalostnimi srci in obrazi. Preč. g. župnik J. Kokošar naznanil nam je po pridigi, da bo drugi dan sv. opravilo po pokojnem Harmelu. Dalje je spregovoril nekoliko besed o ljubljennem pokojniku, a beseda mu je zastajala, da ni mogel mnogo govoriti, a tudi ljudstvo je imelo solzne oči. Takó smo ljubili pokojnika!

Pa tudi osmino njegove smrti smo obhajali. Ob 9. uri daroval je sv. mašo zadušnico preč. g. dr. Fran Sedej, vodja Avgustineja na Dunaju; gotovo ni slutil, da bo na počitnicah opravljal žalno daritev za enim

svojih najljubših prijateljev. Isti dan bilo je darovanih za pokojnega Harmela osem sv. maš.

Pokojnik je postavil pri nas trden temelj lepemu cerkvenemu petju. Kdo bi bil mogel slutiti, da bodo naši pevci takó zgodaj peli „Requiem“ za svojim ljubljanim učiteljem.

Rajni Harmel zapustil je pri nas trajen spomin s svojimi blagimi deli. Cerkev sv. Jurija nas bo vedno spominjala njegovega imena, njegovega neumornega in požrtvovalnega delovanja. — Tudi našej posojilnici postavil je on prvi temelj. Za njim je njegov naslednik preč. g. J. K o k o š a r deloval po njegovem vzgledu — in danes naša posojilnica izbornu deluje.

Takó je skrbel pokojni Harmel za izročeno mu čedo. Bog mu povrni in plačaj na onem svetu!

Rihemberg, 26. septembra. — Popravljaja se sedaj tukaj glavna cesta, ki drži v hrib proti Komnu; v odlomku do grada bo kmalu dovršena. S tem izgine na gradnem hribu zadnji prejšnjih klancev in nova cesta se bo mnogo manj vzdigovala nego dosedanja stara. Priznamo dobroto, katero dobi proga proti Komnu s popravo omenjene ceste. —

Pri tem nam je pa omeniti v cestnem oziru važen slučaj, kateri zasluži sedaj enako resne pozornosti v cestno-odbornih vrstah: menimo cestni del pod Birsami in Bizjaki v Rihembergu. Ta zveza ugaja v dosedanji izpeljavi, kot odlomek glavne proge jako nesplošno javnim zahtevani, z ozirom, da se tam vsled razmerno nizko in preblizu vode upeljanega ocestja ob vsakem izdatnejšem deževanju razteka iz Branice in Rovnjaka preplavajoča voda čez zaprto ravan ob cesti. To uzroča, da je tačas daljna vožnja mogoča le čez više ležeče njive, oziroma ob krajevni poti čez klanec. — Nenavadna povodenj vršila se je pa v omenjeni strani 24. t. m., ko je naša vas imela glavni letni semenj. Občinstvo vé, kako nepričakovano narasla je povodenj ob mostu pri vasi, a osobito pri Birsih. Vodovje je tedanje vozove, mej temi pošto, nenadoma na daljnem teku zabranilo, da je moralo več mož obrnitev voznje in izpeljatev ob griču ukreniti. Poprava omenjenega kratkega cestnega odlomka, od tam, kjer se snideti glavna cesta z občinsko potjo pri Birsih, čez više ležeče njive na desni proti griču — do unstran, kjer je zveza občinske poti pod Bizjakih z nadaljevanjem glavne ceste pri gozdu — bi pa bila v resničnem zmislu važna in potrebna upeljavanja. S tem bo, ogibaje se povodnji podvrženemu obzemstvu, bolj po planem upeljano cestno odmerje, in otvorjena bo nova zveza, do ktere narašč tamošnjih povodnji ne more segati. Z ozirom, da se tu gledé vsporedne vzvišenosti zemske lege ob robu sedanje ceste, izvršitev načrtanega novega oddelka ugodno učiniti dá, z ozirom, da se tudi mej ljudstvom čuje zanimanje za to morebitno progo, in bi bili glede njene kratkosti in izpeljavne lahkosti stroški zmerni, je pričakovati, da se bo v cestnih krogih v blagovoljen proračun postavila zadeva, ktera je velike važnosti za naše občinstvo.

Tržaške novice.

(Izvirno poročilo.)

Šolsko leto je tu. Vsi laški listi vabili so roditelje, naj pošljajo otroke v laške šole. Lahi so torej preskrbljeni in bati se jim ni treba, da izgubé otroci podedovano narodnost. Tudi k nam priseljeni Nemci preskrbljeni so z nemškimi šolami. Nemeec in Lah imata, kar hočeta; njima je vse na razpolago, vlada jima iz srcá rada usliši vsako prošnjo.

Kaj je pa z nami Slovenci? Ali imamo tudi mi tukaj v Trstu slovenskih sol na razpolago?! Hotel sem reči: ako imamo potrebnih sol? Ali so tudi naše skromne prošnje uslišane? Bratje izven Trsta, poslušajte nas in jokajte z nami. Evo Vam pojasnila, evo Vam, kaj se godi z nami.

Leta in leta prosimo prav ponižno, naj nam dajo v mestu vsaj jedno slovensko šolo, toda niti vlada niti magistrat ne slišita našega glasu. Leta in leta prosimo, naj nas vendar uslišijo, ker imamo na stotine in stotine za šolo godnih otrok. Leta in leta spreha se prošnja za slovenske šole iz Trsta na Dunaj in nazaj. Koliko časa bodo reševali to prošnjo. Bog naj vé; najbrže tako dolgo, dokler se ne naveličamo prositi in trkati na vrata gospodujočih krogov. Kaj bode v tem dolgem času z našimi otroci, za to se nihče ne zmeni. A, ako drugega ne briga, briga pa nas — slovenske roditelje, ki se vedno vprašamo: „Kaj bo iz naših otrok?“ —

Dá, kaj bo iz njih, to uprašanje premišljevat, bi morala najprej vlada, ker nji bi ne smelo biti vse jedno, ako bodo iz naših otrok dobri državljani ali pa odpadniki, ki so navadno najhujši irredentari.

Ali pa smemo mi slovenski roditelji premišljevat, kaj bode iz naših otrok, ako bodo hodili v laške šole? Premišljujmo malce.

Pri Sv. Jakobu imamo slov. šolo, katero vzdržuje družba sv. C. in M. A kje more zadostovavati ta šola številu otrok? Jednemu in drugemu je preveč oddaljena. Mnogim in mnogim roditeljem ne ostane drugega, nego pošljati otroke v laške šole, kjer pridejo najprej ob narodnost, z narodnostjo pa tudi ob — vero. Znano je, da so najhujši tisti Lahoni, katere je redilo slovensko mleko. Znano je, da poitalijančeni Slovani so naši najzagriženejši narodni nasprotniki, ki ob vsaki možni priliki preklinjajo nas, naš rod, naše matere itd. Znano je vsemu svetu, kaki državljani so Lahončki, kar nam tudi priča straža, ki stoji noč in dan pred spomenikom, ki so ga postavili pred kolodvorom južne železnice v spomin združenja Trsta z Avstrijo, kar nam pričajo bombe in petarde, ki smo jih morali tukaj premnogokrat poslušati in ki so naredile že veliko nesreč.

Pomislimo sedaj, kako more biti slovenskemu očetu pri srcu, očetu, ki ima le iskrico ljubezni do domovine, očetu, ki le malce spoštuje materin jezik, očetu, ki samo malce ljubi svoj rod, očetu, ki se le malce zaveda očetovskih dolžnostij, kako more biti takemu očetu, ki ljubi svoje otroke, ako pomisli, kaj mu bode iz otrok, ako pomisli, da bode lastni sin preklinjal materin jezik, lastno

mater, ko dorase, ko se mu poitalijančeni. Šolski postavi smo vsi podvrženi. Ako ne pošljemo otroka v šolo, kaznujejo nas. Slovenskih sol nam nočejo dati, prisiljeni smo torej pošljati otroke v laške šole, kjer se nam naučé od součencev preklinjati Boga in vse kar je nam sveto. —

Moj Bog! kje in kedaj živimo? —

Zadnja „Soča“ je poročala že, da je odpovedal „Stabilimento tecnico“ 300 delavcem delo. Ubogi delavci, kako naj si sedaj pomagajo? Kaj v resnici ne misli vlada nič ukreniti na korist revežem? Ako morajo delavci nositi puško v korist države, ako morajo za njo kri prelivati, ako zahteva od njega toliko dolžnostij, ali ni sveta dolžnost države, da skrbi za nje? Ali bi jej ne bila sveta dolžnost, da bi tudi za nje kaj storila, da bi ne bili siromaki brez zaslužka? Rekli smo že zadnjič in danes ponavljamo zopet: Dela naj daje domačim ljudem in ne tujcem!

Potrdili so v mestni seji dne 21. sept. t. l. izvolitev gg. poslancev Nabergoja in Dolenca. Prvi je bil voljen v V. okraju; proti tej volitvi ugovarjala je don P a c o r-jeva stranka, ki se je posluževala strašnih sredstev. Najprej so lovili volilce, naj podpišejo prošnjo, da oni nočejo priti pod Sezano. Nezavedni volilci verovali so takim lažem. A kaj so podpisali v resnici, vedeli niso, a izvedeli smo koj mi, kajti „L'Indipendente“, glasilo „progressovcev“, prinesel je koj članek, v katerem je imenoval duhovnike in učitelje v okolici kalilce miru — in to so podpisali naši nezavedni okoličanski volilci. Morete si misliti, kako so se prestrašili, ko so izvedeli, kaj so storili. Ta don P a c o r-jeva stranka imela je celo 14 let stare mrličje podpisane, ki so tudi ugovarjali izvolitvi g. Nabergoja. Da taka nezakonita sredstva ne privedejo do zaželjenega smotra, misli si lahko vsakdo; in res, dne 21. t. m. potrdili so v mestnem zboru izvolitev g. Nabergoja.

G. Nabergoj je bil voljen tudi za svetoivanski okraj, a tukaj se je odpovedal. Volili so ga pa zato tudi v tem okraju, ker je bilo malo upanja, da bi bil prodrl v V. okraju proti don P a c o r-ju. Tako nas čaka sedaj v kratkem še jedna volitev v okolici namesto odstopivšega g. Nabergoja za okraj svetoivanski.

Slovenski napisí. — Kakor je znano čitateljem iz zadnjega „Primorca“, bode v novem poštnem poslopju poštno ravnateljstvo, poštni urad, brzojavni urad in finančno vodstvo. V obseg poštnega vodstva spada Primorsko, Istra in Kranjsko, v obseg finančnega vodstva pa zraven teh dežel tudi Dalmacija. Te dežele so slovenske oziroma hrvatske. Poštno in finančno vodstvo je torej tu, da skrbi v največji meri za slovenske stranke. Iz tega sledi, kar nam veleva razum, da morajo imeti taka poslopja slovenske napise. Napisí niso na c. kr. uradih za uradnike, temveč biti morajo za stranke, da one vedó, kam jim je iti, ako imajo opravka v uradu. Ker je večina prebivalstva v imenovanih deželah slovenskega rodu, treba je torej v prvi vrsti slovenskih napisov.

Slovenski in hrvaški poslanci! Res, žalostno je, da moramo za take malenkosti berati; prositi moramo za take reči, katerih bi ne bilo treba niti omeniti, ker so umljive že same po sebi. A ker tukajšnji „Piccolo“ že z gotovostjo pravi, da se bode vlada in občina protivila slovenskim napisom na c. kr. uradih, — ker moramo vsako malenkost nekako iztrgati iz rok gospodujoči gospodi, dolžnost Vam je, da storite potrebne korake. Res, malenkost je to, toda, ako ne bode na poslopju slovenskih napisov, dokaz nam bo dokaj jasen, da c. kr. oblastva prezirajo in žalijo vse Slovence.

Vsakdo mora pritrditi, da na novem poslopju morajo biti v prvi vrsti slov. napisi. In čujte, kaj pravi neki tukajšnji list, kateri podpira slavna Rinaldini-jeva vlada? Čujte in strmite! „Mattino“ pravi: „Slovenski napisi na novem poštnem in finančnem poslopju protivijo se zdravi pameti.“ — Slovenci smo torej pri slabi pameti, ako zahtevamo slov. napise. Ali ste slišali, na kak način se drzne žaliti nas od vlade podpirani list?

Okoličanske perice strašno zbadajo v oči lahonsko gospódo. Gotovo je grenak kruh, kateri si mora reva zaslužiti s perilom. Ker so okoličanke Slovenke, iztrgati jim hočejo Lahončki tudi ta kruh iz ust. Po židovskih glasilih so že napovedali pred par leti vojsko proti njim, češ, tako pranje je zdravju škodljivo, s perilom zanesejo nam iz okolice vse polno boleznij. Tako ščuvanje je pomagalo in ustanovili so v mestu pralnice na par. Ker so pa te pralnice mnogo slabše prale nego naše perice in so tudi perilo trgale in pokvarile, opustiti so morali pralnice na par. Sedaj pa je skočil sam magistrat na noge, dogovoril se je z društvom za nabrežinski vodovod, ter odprl v mestu več javnih prostorov, kjer ženske lahko perejo. —

Tržaški „Piccolo“ pripoveduje, da dajejo goriški slovenski župniki le takim otrokom krstne liste, kojih roditelji ali njih namestniki izjavijo, da pošljejo otroka v slovenske šole. —

Koliko more biti resnice na tem, misli si lahko čitatelj sam. Je-li to resnica ali ne, zato se tudi židovski „Piccolo“ malo briga. Njemu je dosti, da doseže namen: naščuvati čitatelje v prvi vrsti nad duhovniki, v drugi vrsti pa nad goriškimi Slovenci, češ, glejte, na kak način lové otroke v slovenske šole.

Z našega stališča pač ne moremo drugega reči, nego, da mora skrbeti duhovnik za versko vzgojo podrejenih mu ovčic. Da so slovenske šole v resnici take, s kakeršnimi mora biti zadovoljen vsak duhovnik, to vé najbolje oni, ki je imel priliko, ogledati si nekoliko laške šole. Pred letom rekel je neki duhovnik v seji tržaškega mestnega zbora približno tako-le: „Sveta dolžnost je duhovniku na to delati, da obiskujejo otroci slovenske šole, kajti v slov. šolah ni za vero nikake nevarnosti. Vse drugo pa je v laških šolah, kjer nima niti božje razpelo več prostora.“ —

Ta list pripoveduje tudi, da je ranil Viola iz Merna (proti kateremu se je vršila pretekli teden obravnava pred goriškimi porotniki) žandarja jedino le iz verskega fanatizma. „Dotično društvo“, pravi nekako dalje, „ustanovil je slov. duhovnik; to društvo, katero je on ustanovil v Mirnu, gojilo je v mladeničih izzivanje in to je uzrok, da je bil ranjen žandar! —

Povsod najdejo židje uzroke v veri in v narodnih društvih. Zakaj delajo to? Da dosežejo namen: razupiti slov. narodna društva, da so nevarna državi.

Finančno ravnateljstvo tržaško je razglasilo svoje „oznanilo“ št. 1357 v „Osarvatore Triestino“ le v nemškem in italijanskem jeziku. Uprašamo: Ali tisto oznanilo ne velja tudi za Slovence in Hrvate?

Promet z blagom. — Kakor je znano čitateljem, je Trst največje trgovinsko mesto našega cesarstva ob morju. Zanimalo bode menda jednega ali drugega, izvedeti, koliko blaga se izvozi in koliko se uvozi. Evo številke, po katerih sam lahko sodiš. Meseca avgusta l. 1893. uvozilo se je v Trst 579,861 kvintalov blaga, izvozilo pa 279,462 kvintalov. Ako primerjamo letošnji promet s prometom meseca avgusta l. 1892., najdemo, da se je letos uvozilo 41.969 kvintalov manj, nego lani, izvozilo pa 44.488 kvint. več od lanskega leta. Vsega prometa meseca avgusta l. 1893. je bilo 856.323, leta 1892. meseca avgusta pa 853.804 kvintalov, torej je bilo letošnjega meseca avgusta 2,519 kv. manj prometa, nego lanskega avgusta.

L. 1888. bilo je skupnega prometa 9,700.000 kvint.; l. 1892. bilo ga je bilo 7,300.000 kvint.

Te številke nam jasno kažejo, da peša trgovina v Trstu. Zlasti trgovina z lesom je vedno slabša. Od meseca januarja do septembra t. l. je letos 61.000 kvint. manj prometa z lesom v primeri s temi meseci lanskega leta. Tako je tudi s sladkorjem, s katerim je letos 12.500 kvint. manj prometa v primeri z drugimi leti.

Trgovina pojema v Trstu, na Reki pa raste. Kako je to, uprašal se bode vsakdo. Glavni uzrok je ta:

Kakor znano, hočejo Madjari po vsej sili odtrgati Reko od Hrvaške in jo priklopiti Ogerskemu. Madjarska vlada podpira Reko, kolikor le more. Skladišča (magacini) na Reki so mnogo cenejši nego v Trstu. Ne spominjam se več natančno števil, koliko mora tukaj plačati trgovec za kvadratni meter prostora v javnem skladišču, le toliko vem, da je razloček med temi v Trstu in onimi na Reki velik. Pravijo, da je to največa krivda, ako trgovina v Trstu propada.

Laško vino. — Italijanska vlada sklenila je osnovati velika skladišča italijanskega vina v Trstu in v Pešti, poleg teh pa napraviti še jedno tako skladišče na Reki. — Kaj porečejo k temu tisti slov. poslanci, ki so glasovali za vinsko pogodbo z Italijo — ali bolje, kaj porečejo volilci takim poslancem?

Toča je naredila v torek zvečer po nekaterih krajih okoli še precej škodé. V Ricmanjih je celó listje od trt uničila. —

Ustrelil se je neki poštni official, ki je bival tu v Trstu v pokoju. Zapustil je 250.000 gld. —

Drobiž. — 60-letni mož ustrelil se je na trgu in umrl potem v bolnišnici. —

— **Znorela** je neka Zennaro. Odvedli so jo v bolnico, kjer se je obesila z rjuho. —

— **17-letna Sciliamo** izpila je strup in je umrla za nekaj dnij kasneje. —

— **Sunil** je v prsa lastno mater 19-letni Ipavec s tako silo, da je reva bruhala kri. —

— **Odprl** je neznan lopov siloma pušico v Škedenjski cerkvi in odnesel 6 gl. —

— **49-letnega Amadea** zadel je kap na ulici, da je takoj umrl.

— **Mnogo učencev**, ki so hodili v šolo sv. Cir. in Metoda pri sv. Jakobu, napravilo je izpit za vsprejem v latinske šole.

Odmev. (Iz „Novičarja“.)

Ob Adriji sinji od nekaj slovi
V krasoti leskeče se mesto tržaško,
Od nekaj Slován tu naseljen živi
Preziran in stiskan, boreč se junaško:
Le upijte druhal, škripajte zobmi,
Na bregu jadranskem ukažemo mi!

To zemlja je naša, tla naša, naš svet:
In naše je morje in naše obzorje;
V odpadkih je naših izbruhnil vam cvet
Bahate izdajske popačene glorje:
Le upijte druhal, škripajte zobmi,
Na bregu jadranskem ukažemo mi!

Ni duha ni sluha ni bilo o vas,
Ko ladji je tesal Slován tu plavuta,
Rimljan bojeviti še znal ni za vas,
Ki vzrastla so zdaj vam ošabna peruta:
Le upijte druhal, škripajte zobmi,
Na bregu jadranskem ukažemo mi!

Te divne palače, bogastvo kupčij,
Kot lice ginljivo strohné brez imena,
A izvor vrvroče slovanske krvi
Ne usahne, slovanskega kri je plemena:
Le upijte druhal, škripajte zobmi,
Na bregu jadranskem ukažemo mi!

V bodočnost in v mesta jaz zrem preobrat,
Že vidim trinoge vas v strahu zgubljené,
Vas vidim že prah in pepel in propad,
Mogočno tu vladati vidim Slovence:

Le upijte druhal, škripajte zobmi,
Na bregu jadranskem ukažemo mi.

J—i.

Ostala Slovenija

Srbski kralj Aleksander prišel je v sredo jutro v Opatijo; na Reki sešla sta se z očetom Milanom, ki je došel tje iz Francije čez gornjo Italijo in mimo Gorice. Na nabrežinskem kolodvoru je izstopil in se sprehajal; občinstvo je radovedno ogledovalo renjenega in „slovečega“ gospoda. — Kralja in njegovo spremstvo sprejeli so okrajni glavar **Fabiani**, načelnik zdravišča dr. Glax in vodja Silberhuber,

Iz okolice ljubljanske, 25. sept. (Ne-hvaležnost) — Dne 18. t. m. treščilo je v vasi Gorenji Kašel, občine D. M. v Polju pod Ljubljano v hišo posestnika Matevža Gregorca. Hitro bilo je vrhu strehe vse v plamenu in dimu. Na veliko srečo zagledal je pa požar delavec iz vevške papirne tovarne Jakob Bittenc, kateri se je v nevarnosti za svoje življenje podal vrhu strehe, da je ogenj pogasil. Čast vrlemu možu, kateri je obvaroval posestnika, ob enem pa tudi zavarovalno društvo „Concordio“, pri katerem je posestvo zavarovano, precejšnje škode. Človek bi mislil, da zavarovalnica dá možu primerno nagrado, kar se zgodi običajno pri drugih zavarovalnicah, a tu zgodilo se je drugače. Mož se je oglasil koj drugi dan pri glavnem zastopu za Kranjsko v Ljubljani, ter tam naznanil, kako in kaj, nadejajoč se kake nagrade. Glavni zastopnik pa ga je sprejel hladno, izgovarjajoč se, da je letos mnogo požarov ter da radi tega ne more dati možu za njegov trud nikake nagrade. Ni mogoče dosti načuditi se takemu postopanju. Ako je že veliko škod prizadelo letos društvo, gotovo bilo bi se pomnožilo število škod še za jedno, da ni pogumni mož pogasil. Tu se vidi prava židovska sebičnost. Slovenci pa naj si zapišemo za uho tó in enake tuje zavarovalnice, katere bi tudi prav židovsko štedile pri plačevanju škode, ako bi nastala. Svoji k svojim! „K.“

Iz Kamnika, (Izv. dop.) 26. sept. — Prekrasne naše toplice zadela je učeraj zjutraj huda nezgoda.

Na Kozjaku v Tuhinjski dolini utrgal se je ponedeljek v jutro oblak, in potok Nevljica, ki prepohevno teče mino toplice v Bistrico, narasel je nagloma v divjo srdito reko, voda je planila čez bregove, po njivah in travnikih in potih napravila nepreračunljivo veliko škode. — V toplicah je voda napolnila vse pritlične prostore in nasula po lepih nasadih debelega gramoza in kamenja. Park je uničen. Nevljica je raztrgala jez in odnesla 2 mosta v Kamniku in neko gospodarsko poslopje. — Škoda je velika.

Dežuje še neprestano in danes je reka Bistrica močno narasla, da se je bati novih nesreč. Vsled te nesreče zapustili so zadnji naši gostje — mej njimi preč. g. g. dvorni kapelan dr. Fr. Sedej in monsignor Lambert Einspieler Knajpovo zdravilišče, ki je bilo letos izredno močno obiskovano. Uspeh je bil splošno povoljen — le preveč nemškutarenja muči slovenske goste. Domalega bi človek mislil, da živi kje na Pruskem, ko ne bi bili vsi gostje Slovani. Ne razumemo, kako da lastnik, ki vendar vleče velike dohodke — noče sprévideti, da preveč prusjaštva na — slovenski zemlji ni na pravem mestu. Zakaj v toplicah ne skrbe za slovensko postrežbo, za slovenske jedilne liste, za slovenske časopise? Saj smo domalega vsi gostje bili Slovenci! Zakaj tedaj — vse nemško?

— č. —

Z Dolenjskega nam poročajo, da v Dobljici pri Črnomlju snujejo podružnico nemškega sulferajna. Na čelu temu nečutenemu gibanju stoji neki Franjo Lilek, brat narodnega in neustrašenega župnika preč. g.

Lileka v Montrilju v Istri. — Evo dokaz, kake sadove rodé sedanje homatije na Kranjskem. — Čudno je pa, da ta nemškutarski g. Lilek pošilja svojo hčerko v slovensko šolo v Gorico!!

Štajersko. — Celjska gimnazija šteje letos 379 dijakov, med temi nad 80% Slovencev. Vkljub temu je prišlo letos na to šolo sedem novih profesorjev, samih trdih Nemcev. Uboga mladina! Skoro enake razmere vladajo v Gorici.

— V Trbovljah vlada velika razdraženost proti ravnatelju tamošnjega premogovega rudnika, ker krivično postopa z delavci. „Domovina“ navaja veliko grdih slučajev.

— V Sevnici bodo imeli 6. in 7. okt. razstavo goveje živine, prešičev in poljskih pridelkov. — Čudno je, da se je v tem slovenskem trgu vršila slavnost germanskega „sulferajna“. Čujte, kaki ljudje so vodili to slavnost: Zupan, Damovski, Kavčič, Hočevar, Vencličke, Balog, Martinak, Porekar, Valentinčič, Vidic, Potoc, Rakuž, Stepišnik, Cernovšek, Kovačič itd. — Škandal!

— Letina na Štajerskem je prav dobra. Tudi sená so dosti dobili z drugo košnjo. Sadja je prav veliko. Posebno mnogo so izvozili breskvi.

— V Račgoni se Slovenci čedalje bolj zavedajo in terjajo svoje pravice. Upamo, da se počasi rešijo tuje nadoblasti.

— Celjska „Domovina“ je dobila dobrega dopisnika na Goriškem. Prav je, naj tudi štajerski Slovenci spoznavajo primorske odnose, kakor se mi ob Soči in Adriji zanimamo za štajerske.

Razgled po svetu.

Avstrijske novice. — (Državni zbor) sklican je na 10. dan oktobra. To zasedanje bo jako zanimivo in pomenljivo, kajti na dnevni red pride vladina predloga o izjemnem stanju v Pragi; ves svet radovedno pričakuje, kako večino skrupa grof Taaffe za svoj predlog. Mož si je doslej znal pomagati iz vseh zadreg, izmota se gotovo tudi iz teh, kajti razmere med parlamentarnimi strankami in strančicami so take, da dobi večino, kakoršno hoče imeti.

— (Novi vojni minister.) Po smrti vojnega ministra barona Bauer-ja vodil je ministerske posle flzm. baron Merkl; 23. t. m. pa je cesar imenoval ministrom flzm. Edmunda pl. Krieghammerja. — Da bi nas le preveč ne pritiskal s svojim „vojnim kladivom“!

— Na Dunaju so zaprli veliko anarhistov, t. j. ljudi, ki hočejo z dinamitom in s silo prekucniti ves sedanji javni mir in red. Pred sodniki nočejo ničesa izpovedati in pravijo, da raje žrtvujejo življenje za svoje nazore. Nevarni ljudje.

— Izjemno stanje v Pragi in okolici je zadnje dni najvažnejše politično uprašanje v Avstriji, o katerem se tudi največ govori in piše. Da vlada ne doseže svojega namena, to je naprej gotovo. S tem pa, da je v Pragi za

nekaj časa razveljavila najvažnejše ustavne pravice, da silno ostro postopa proti vsem društvom in neodvisnim časopisom, to jej ne pridobi ljubezni mogočnega naroda češkega. Učeraj na dan sv. Večeslav (Vaclava), patrona češkega naroda, izdali so baje Mladočehi oklic na narod, s katerim ga vsodbujajo k vstrajnosti v teh težkih dnevih.

— Mladočeh prof. Masaryk je baje odložil mandat kot državni in deželni poslanec. Med njim in dr. Jul. Gregrom nastal je neki prepir, vsled katerega se je Masaryk naveličal političnega delovanja.

— Na Ogerskem je začela zborovati zbornica poslancev. Košutovci se pripravljajo na nove demonstracije proti celokupnosti avstrijsko-ogerske države.

Zunanje države. — Nemški cesar Viljem se je udeležil vojaških vaj na Ogerskem. Tu je baje dobil brzojavno vest, da bivši nemški kancelar knez Bismark je nevarno bolan. To ga je vsodbudilo, da se je sprijaznil z njim, kar se je zgodilo brzojavnim potom. Pričakuje se, da cesar in knez se prihodnje dni snideta.

— Ruski listi so jako zadovoljni, da se pri vojaških vajah na Ogerskem ni pipečila nikaka protidemonstracija z ozirom na bližajoči se poset ruskega brodogva v Tolonu.

— Na Španskem čedalje huje vré republikansko gibanje. V ponedeljek je nekdo vrgel bombo med vojake, ki so stali v paradi.

— Angleško brodogvo poseti vse italijanske luke; začne v Genovi isti dan, ko bodo Rusi v Tolonu. To je pomenljiva protidemonstracija.

Nemci v našem cesarstvu delajo kar hočejo; to je stara pravljica, o kateri že čivkajo vrabci na strehi. Da je le prerեսnično to, priča nam zopet dogodek na Dunaju, kjer je bil pred nekaterimi dnevi velik socijalistični shod, pri katerem je govoril tudi neki Nемец iz Nemčije. Rekel je med drugim: „Ako se bodo borili avstrijski in nemški socijalisti rame pri ramenu, pride dan, ko zaplapola rudeča zastava v Avstriji in Nemčiji.“ — Rudeča zastava pomeni ljudovlado in to so dovolili na Dunaju govoriti Nemcu, ki je doma na Nemškem. Kolikor je nam znano, zgodilo se mu ni prav nič. Res čudno, da se dogajajo v našem cesarstvu take reči, kakor bi bili Nemci iz Nemčije tu gospodarji.

Kakor znano, storila je Nemčija našemu cesarstvu neizmerno velike škode. Zgodovina nas uči, da je bila Rusija vedno prijateljica in dobrotnica Avstriji, Nemčija pa vedno sovražnica.

Recimo sedaj, da bi bil prišel kak Rus med Slovane v jedno ali drugo avstrijsko mesto in bi bil govoril o rudeči zastavi. Kaj bi se bilo zgodilo, mislimo si pač lahko ako pomislimo, kaj so delali z Rusi za časa razstave v Pragi. Niti ruskih čepic niso smeli nositi. — Pač čudni časi!

Francoške žene. — Huda je bila za Francoze, ko so jih premagali v zadnji vojski Prusi. Odstopiti so morali Germanom Elzacija in Loreno in vrhu tega še plačati ogro-

mne vojskine stroške. Vsled vojske izpraznile so se bile francoske denarnice in težko bi jim bilo plačati velik znesek, ako bi ne bile pripomogle k temu francoske žene. Ni je bilo žene po vsem Francoskem, ki bi ne bila kaj darovala na oltar domovine. Še več so storile, nego jim je bila dolžnost: vso zlatanino, ves lišp, vse, kar so imele, darovale so, da je mogla Francija izplačati Prusom 5000 milijonov frankov v zlatu. Ker pa še vse to ni zadoščalo, kaj so storile te žene, ki so v resnici ljubile domovino? Svoje dolge lase so si odstrigle in jih prodale, denar pa, ki so ga zanje prejele, darovale so na žrtvenik domovine.

Francozinje ljubijo domovino. One čutijo ž njo tugujejo in radujejo se ž njo. Ko so vedeli Francozje, da pride v kratkem času rusko brodovje posetit jih, zavladało je po vsej državi neizmerno veselje. Vse se pripravljajo, da Francija vzprejme Ruse na veličasten način. In tu najdemo zopet francoske žene, ki hočejo povečati to slavnost. Slavna francoska pisateljica izdala je oklic na vse francosko ženstvo, v katerem jih pozivlja, naj darujejo v spomin ruskim materam, sestram in ženam ruskim vojakov, ki pridejo na francosko, mali spominček, zlato iglo, v katero naj bo urezano „Kronstadt-Toulone“.

Ali pridejo tudi za nas Slovence časi, da bode vse naše ženstvo z domovino tugovalo in se ž njo veselilo? Priti morajo, a treba je, da prej izgojimo naše ženstvo, da mu prekrbimo potrebnih šol. Dokler nam bodo naše hčerke vzgajali v ptujem duhu, dotlej — Višja slovenska šola v Ljubljani, kje si? —

Po načrtu. — Ko se je mudil naš cesar za časa praške razstave na Češkem, poškodovala je bila zlobna roka železniški tir tako, da bi se gotovo pripetila nesreča, ako bi ne bil zapazil čuvaj tega pravčasno in bi ne bil ustavil vlak, v katerem se je peljal cesar. Vsi nemški židovski in njim podobni listi zagnali so krik: „To so storili Mladočehi, Mladočehi so hoteli umoriti našega vladarja!“

Letos bival je naš cesar na Ogerskem. Tudi tu so poškodovali železniški tir. Madžarski listi so koj vedeli povedati, da je storil to Rumun.

Čudno. Na Ogerskem so najnevarnejši Madjarom Rumuni, kajti zavedajo se najbolj svoje narodnosti. Madjari jih zatirajo, da se mora vsakemu človeku tako zatiranje kar gnusiti. Celo policija pomaga madžarskim pobalinom rušiti hiše Rumuncev, pomaga napadati jih itd. A rumunska narodna zaveza je tolika, da je ne zató vsi poskusi madžarske vlade, naj tudi razglasi nad njimi obsedno izjemno stanje.

V Avstriji so našim Nemcem najnevarnejši Čehi. Madjari na Ogerskem navalili so krivdo na Rumunce in v Avstriji navaliti so jo hoteli Nemci na Čeha. Pač, vidi se, da Nemci in Madjari delajo po jednem in istem načrtu. A kaj hočemo? Kedor je gospodar, je gospodar, kedor ima moč v rokah, piše, govori in dela kar hoče, on ima vedno prav, on je vedno nedolžen, vedno cesarju zvest, vedno je najboljši državlján. Nemci na se-

verju radi bi videli Avstrijo priklopljeno nemški državi, Lahi na jugu k Italiji — in mi Slovani in Slovenci, mi, ki smo bili vedno zvesti vladarju, mi smo — panslavisti in Bog naj ve, kaj še vse. — Naj le delajo z nami, kar hočejo, vsaka sila do vremena, a posledice naj si zapišejo nekateri gospodje na grešna ramena!

„Slovanski Svet“ piše, kako ljubezniva sta z narodom črnogorski knez Nikola in naslednik Danilo, ter našteva več dogodkov, o katerih se je prepričal g. P. sam za bivanja na Črnigori povodom Obodske slavnosti, ko so slavili 400-letni spomin prve tiskarne na Črnigori. Navesti hočemo nekatere teh dogodkov, da se prepričajo čitatelji, kake prijetne in ljubeznive razmere vladajo med knezom in podaniki.

Naslednik Danilo razgovarja se kar na cesti s Črnogorci. Nekega večera povabil je Črnogorce na večerjo. Ker ni bilo še obeda na mizah, zakliče Danilo med goste: „Pojdimo nekoliko šetati se“ in vsi vstanejo, obkoli ga in grejo ž njim na čelu izprehajati se. Jednako so pozneje s kratkimi, priprostimi zdravicami napijali njemu in drugim. Tresel se jim ni glas, kar naravnost so vstajali pa izrekli, kar so mislili. —

Nekega večera prepevali so mladeniči dolgo blizo dvora; knez stopi med nje, da jih ustavi z besedami: „Za nocoj je dovolj; mladeniči, ščitite, (varujte) si grla.“ —

Knezu so pošle smodčice (cigarete). Kaj stori? Škatljo vrže med Črnogorce; jeden njih jo vjame in jo začne nakladati s smodčicami, a ker jih sam ni imel dovolj, dal je škatljo okolo. Ko so jo napolnili, stopi jeden pred kneza in mu pokloni polno škatljo. —

Tik kneževga dvora je prostoren vrt. Zvečer svira godba, kjer se sprehaja knez, ves dvor in izobraženi Črnogorci, ki se prav po domače s knezom razgovarjajo. —

Knez vstavlja podanike kar ob poti. Dobro hvali, neukretne pa pokara. —

Ako je vladar tako prikupljiv, ako je z vsakim človekom tako ljubezniv, ako se ne sramuje govoriti z najrevnejšim človekom, ako so njemu vsi podaniki, kakor lastni otroci, kaj čuda, ako ga ves narod tako neizmerno ljubi, ako je ves narod kot jeden mož vedno pripravljen za ljubljenega kneza brez premisleka kri preliti? —

Sibirija. — Kaj je to? Kedo ni še slišal tega imena, ki pretresa človeku kar kosti in mozeg? No, Sibirija je dežela, kamor pošilja Rusija hudodelnike, to je kraj, kjer žive hudodelniki v pregnanstvu.

Ker pišejo židovski listi grozne reči o Rusiji in Sibiriji, ker pišejo ti listi, da je Rusija krvoločna in bogsigavedi kaj še vse, pogledjmo, kaj piše nemški list „Westfälische Reform“ o nji:

Sibirija je majhna dežela, ki je pa vendar mnogo večja, nego vsa Evropa. V tej deželi imajo sneg in led, a vsako leto dozori tudi grozdje in drugo lepo sadje. V tej deželi je mnogo rudnikov. Ker je pa delo v rudnikih zdravju zelo škodljivo, noče Rusija, da bi delali v njih pošteni ljudje. Ker se v rudnikih pripetijo le prepogostoma nesreče,

noče Rusija, da bi bili žrtve tem nesrečam pošteni delavci, ki morajo skrbeti za otročice in ženo. Ne, tega noče temveč poštnim ljudem daje drugod zaslužka, v rudnike pa pošilja hudodelnike.

Izdajatelj in urednik A. Gabršček.
Tiska „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček.

Ivan Drufa

na Travniku, ima bogato zalogo vsakovrstnega usnja ter raznega orodja in potrebnim za čevljarje. Prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Reja

krčmar „Alla Colomba“ za veliko vojašnico na desnem voglu v ulico Morelli, toči domača vina in ima Domačo Kuhinjo. Gene prav zmerne.

Anton Obidič

čevljar v Semeniški ulici št. 4. v preporeča Slovincem v mestu in okolici za blagohotna naročila.

Ivan Kavčič

veletržec na Kornu ima zalogo Steinfeldskega Piva, v sodčih in steklenicah ter žita, moke in otrobij.

Franc Jakil

na sredi Raštelja št. 9 ima založnico usnja, katero prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Dekleva

veletržec z vinom v Gorici ima v svojih založnicah vedno na izbiro vsakovrstna domača vina bela in črna istrijanska ter bela dalmatinska. Pisarnica se nahaja v Magistratni ulici. Prodaja na debelo.

Anton Fon

v Semeniški ulici ima prodajalnice vsakovrstnih klubukov in kap ter gostilnico. Toči vedno dobra in naravna vina.

Društvena krčma

Rojanskega posojilnega in konsumnega društva, poprej Pertotova, priporoča se najtoplejše slavnemu občinstvu. Točijo se vedno izborna domača okoličanska vina.

Ivan Cej

gostilničar v židovski ulici št. 5 toči naravno brisko vino.

Martin Poveraj

civilni in vojaški krojač v Gorici, priporoča svojo veliko zalogo blaga za vse, kakor tudi gotovih oblek. Dalje: srajce, spodnje hlače, zavratnice, civilne, vojaške in uradniške ovratnike, sablje z vso opravo, zlate in sreberne zvezde, skratka: vse, kar je potrebno za gospodo vsakega stanu. Obleke po naročilih izdeluje točno in

Kavarni

„Commercio“ in „Tedesco“ v ulici Caserma, glavni shajališči tržaskih Slovincem vseh stanov. Na razpolago časopisov v raznih slovanskih jezikih. — Za obilen obisk se priporoča Anton Šorli, kavarnar

Ad. Hauptmann

tovarnar oljnatih barv, firnežev, lakov in kleja v Ljubljani, ob vogalu Reseljeve ceste št. 41 v lastni hiši in filijala: Slonove ulice št. 10-12.

Ant. Zagorjan

v Zvezdi v Ljubljani (v hiši „Maticе Slovenske“) ima prodajalnice šolskih in drugih knjig ter vseh šolskih in pisarniških potrebščin.

Anton Koren

trgovec poleg gostilne „pri zlategu levu (al leon d'oro)“ v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

Peter Birsa

gostilničar pri veliki cerkvi (Corte Caraveggia št. 4.) priporoča sl. občinstvu izborna domača vina, vedno dobro sveže pivo, domačo kuhinjo; postrežba točna.

Ivan Pečenko

veletržec z vinom (na debelo v Vrtni ulici št. 8 (poleg ljudskega vrta na desno) prodaja nad 56 litrov po najnižjih cenah pristna bela in črna vina, in sicer: vipavska, furlanska. — Zagotavlja dobro, pristno blago, točno postrežbo in nizke cene.

Franc Bensa

v ozki ulici št. 8 v Gorici prodaja vsakovrstno usnje, podplate, kopita, sploh vsa orodja in potrebščine za čevljarje. Zagotavlja dobro blago po zmernih cenah. Zato se sl. občinstvu priporoča za obilen obisk.

Ant. Jeretič

za veliko vojašnico v Gorici prodaja vse izdelke, ki spadajo v šolsko in pisarniško rabo kot: papir, peresa, svinčnike, knjižice, knjige za upisovanje, itd. Pisanke in risanke iz dobrega papirja izdeluje v svoji delavnici, na kar se slavno učiteljstvo še posebno opozarja.

Karol Drašček

pek Riva Corno št. 4. v Gorici. Podružnica za razprodajo kraha se nahaja v Semeniški ulici št. 2.

„GORIŠKA TISKARNA“

A. GABRŠČEK

V GORICI, GOSPOSKA ULICA ŠT. 9.

☞ v Hausnerjevi hiši ☞

urejena je po najnovejših zahtevah tiskarske obrti. Tiskarna je povsem nova in oskrbljena z najnovejšimi stroji, črkami in drugim blagom, o čemur se lahko vsakdo prepriča na svoje oči, ako si jo pride ogledat.

„GORIŠKA TISKARNA“

izdeluje vse tiskovine za duhovske, županske, šolske, c. kr. in druge urade; dalje za notarje, odvetnike, trgovce, obrtnike, za društva ter za družbinsko življenje, kakor: posetnice ali vizitnice, voščilne listke, poročne liste, osmrtnice, naznanila itd. itd.

Izdelki so kolikor le mogoče ukusno opravljene; cene zmerne.

Kolikor bolje bo delovala tiskarna, toliko bolj se bodo razvijali naši časopisi:

„SOČA“, „PRIMOREC“

in „SLOVANSKA KNJIŽNICA“

ne da se jim cena poviša. Ustanovili smo to tiskarno edino le z namenom, da bi mogli še več berila podajati za dosedanjo ceno, kar je mogoče doseči pa edino le s tem, ako imamo samostalno tiskarno. --- Naši gg. čitatelji bodo torej koristili največ sebi, ako bodo ob potrebah podpirali našo tiskarno z naročili.

Priporočevaje novo podjetje vsem gg. prijateljem, znancem in čitateljem, bilježim se

z vsem spoštovanjem

udani

A. Gabršček, urednik in tiskar.